

PRÒLEG A LA SEGONA EDICIÓ

Totes les llengües cultes, o de cultura, s'han esforçat per tenir en les seves biblioteques repertoris de caràcter enciclopèdic —etimològicament d'ensenyament “en cercle” o “cíclic”— en els quals el ciutadà, des del lletraferit o afeccionat fins al simple usuari, pogués trobar resposta a les qüestions com més va més freqüents de caràcter factual que la vida d'avui planteja, en un nivell estrictament funcional, precisament com a complement aclaridor i precisador de l'allau d'informació concreta i genèrica que la gran preponderància dels mitjans de comunicació, sia els mitjans més tradicionals com ara la premsa escrita, sia els més moderns com ara la ràdio i la televisió omnipresent, ens aboca a cada moment. Aquests repertoris, de tipus general o sovint especialitzats, han mantingut majoritàriament el mot culte “enciclopèdia” com a definidor clar de llur contingut en les diverses combinacions de títols amb què es presenten al públic, fins al punt que d'una manera gairebé intuïtiva tothom entén a què es refereix, o quina mena de llibre és, aquell que denominem *enciclopèdia* o *enciclopèdic*.

El català, llengua de cultura, amb voluntat d'afirmació i recuperació des de la Renaixença literària i lingüística iniciada cap a la fi del segle dinou, consolidada amb la reforma i la codificació de la llengua portada a terme per Pompeu Fabra dins el marc d'acció de l'Institut d'Estudis Catalans, promogut per E. Prat de la Riba els primers anys del segle actual, ha volgut també disposar d'aquests elements de normalitat cultural que són els diccionaris i les enciclopèdies. A les diverses iniciatives dels anys trenta, interrompudes per les tràgiques circumstàncies de la guerra civil i la subsegüent etapa de repressió de la llengua i la cultura catalanes, s'afegí els anys seixanta, encara dins les limitacions d'un règim polític no democràtic, el projecte ambiciós, amb desig d'ésser una eina de normalització lingüística i cultural, d'una gran enciclopèdia general en llengua catalana, amb continguts elaborats des d'una òptica pròpia amb l'ajut d'un elevat nombre de col·laboradors. El resultat fou la *Gran Enciclopèdia Catalana*, obra que ha merescut un favorable acolliment per part del públic, fins al punt que avui, si pensem en tots els qui utilitzen ja l'Enciclopèdia com una eina quotidiana, és possible de parlar de milers de persones addictes a un mateix objectiu de servei cultural. Moltes d'aquestes persones utilitzen l'obra sense tenir consciència de fer res d'especial, amb tota normalitat i fins i tot d'una manera rutinària. I aquesta normalitat i aquesta rutina són un pas més, enmig de molts d'altres, vers la normalització. Això és així perquè les enciclopèdies són, en totes les cultures, eines bàsiques normals, i és en la mesura que el fet de consultar una enciclopèdia general en català deixa d'ésser un acte “patriòtic” per convertir-se en un acte “usual” que menys lluny som de la normalitat cultural que volem recuperar.

L'any 1980 fou publicat el quinzè i llavors darrer volum de la Gran Enciclopèdia Catalana, onze anys després de l'aparició del primer. Aquest volum després d'un lacònic “fi del volum quinzè i de l'obra” contenia encara un text breu a manera d'epíleg signat per la Fundació Enciclopèdia Catalana. Amb aquest text hom tancava la primera etapa d'un llarg procés que havia començat prop de quinze anys abans. Un procés, el de la publicació de la Gran Enciclopèdia Catalana, que fou en conjunt una aventura intel·lectual i empresarial de llarg abast feta possible per una coincidència de voluntats diverses amb un denominador comú: crear infraestructura cultural catalana. I alhora s'insinuava la voluntat d'iniciar una segona etapa recolzada en la mateixa filosofia que havia presidit la primera. Les persones que amb llur suport econòmic, personal i moral al projecte d'edició de l'obra havien permès de superar moments extraordinàriament difícils que posaven la continuïtat en gran perill, una vegada completada l'enciclopèdia, generosament van voler transformar les seves aportacions en el nucli inicial del patrimoni d'una fundació cultural, la Fundació Enciclopèdia Catalana, per garantir la continuïtat de la tasca fins llavors desenvolupada, i obrir-se a noves realitzacions culturals. I així, l'epíleg, quan deia “I per això ha estat constituïda una fundació, la Fundació Enciclopèdia Catalana, amb l'objecte de promoure estudis i investigacions dels diversos aspectes de la cultura catalana i prestar-los suport, editar-los i difondre'ls, per tal de portar com més enllà millor l'afermament i la recuperació de la nostra cultura, malmesa, i oficialment ignorada, durant tant de temps”, feia, d'una manera ben discreta, una manifestació pública de la voluntat de servei cultural que animava els fundadors.

Un primer resultat d'aquesta voluntat de servei cultural va trobar expressió, l'any 1983, en l'edició d'un primer Suplement, de la A a la Z, destinat a actualitzar, en la mesura que fos necessari, la informació continguda en el corpus de l'Enciclopèdia per a mantenir així l'obra com un instrument viu al qual el pas del temps no transformés en un cúmulo de dades part de les quals restarien més i més allunyades de la realitat.

Des de l'any 1969 en què restà completada la publicació del primer volum —o si es vol des de l'any 1965 en què començaren els treballs preparatoris de la redacció de la Gran Enciclopèdia Catalana— fins avui han passat disset anys —o vint-i-un anys—, període de temps prou dilatat, i sobretot prou canviant, especialment en la vida dels Països Catalans, que justifiqui la necessitat d'actualitzar un bon nombre de continguts de la Gran Enciclopèdia Catalana, tal i com és normal i usual de fer en tota mena d'obres informatives de tipus general, especialment en les enciclopèdies.

Amb tot i això aquesta segona edició de la Gran Enciclopèdia Catalana no és una obra nova sinó l'actualització, obligada pel pas del temps, de la mateixa obra que des de l'any 1969 fins ara s'ha anat publicant. Una part important de l'actualització vé donada per la incorporació, dins del cos de l'obra, del *Suplement* abans esmentat, però han estat també tingudes en compte dades més recents, posteriors a la redacció del *Suplement*. Alhora el text mateix de la Gran Enciclopèdia Catalana ha estat revisat i corregit, cosa que el *Suplement* no permetia de fer. Aquesta correcció ha estat aplicada a aspectes formals, entre els quals les errates tipogràfiques, que en obres tan extenses difícilment són mai totalment evitades, però també als continguts mateixos. Canvis en les divisions administratives dels més diversos països, agrupacions i desagrupacions de municipis, creixements i decreixements demogràfics, necrologies de polítics, científics, artistes, etc., personatges incorporats els darrers anys a la vida pública o que han assolit darrerament el reconeixement de llur tasca, progressos i nous desenvolupaments en les més diverses ciències i arts, una summa d'informació nova que no podia ésser menystinguda si la Gran Enciclopèdia Catalana havia de continuar essent una eina eficaç. Moltes de les correccions han estat fetes gràcies a les observacions i els suggeriments de lectors i usuaris, que una vegada verificats han millorat el text final i d'aquesta manera bé podem dir que els usuaris sovint s'han transformat en benèvols col·laboradors.

Essent l'obra la mateixa, bé que revisada i actualitzada, té ara, però, una presentació formal diferent. Els 16 volums d'abans —15 i el *Suplement*— s'han transformat en 24, havent-ne estat modificat el format —la mida de les pàgines, més grans, i el gruix dels volums, més volums però més prims— per a una millor utilització i consulta.

I tots els canvis i millores, tant els estrictament formals de presentació com els interns, persegueixen un mateix objectiu: fer que la Gran Enciclopèdia Catalana, avui constantment citada gràcies al bon acolliment que ha tingut per part del públic culte, continuï essent en propers anys aquella obra general de referència que una cultura amb voluntat de presència en el món té el dret de tenir.

Joan Carreras i Martí
Barcelona, juny del 1986

